

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1ObdoG/1/2020
Identifikačné číslo spisu: 9020200041
Dátum vydania rozhodnutia: 28.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Miroslava Janečková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:9020200041.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu H. E. B., nar. XX. R. XXXX,.. R. XXXX/XX, O. O., zastúpeného JUDr. Idou Cabanovou, Mičinská cesta 35, Banská Bystrica proti žalovanému V. S., O. XXXX/XX, W., IČO: 327 275 51, zastúpenému Consilior Iuris s.r.o., Radlinského 51, Bratislava, o 72.649,65 € s prísl., o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2Cb/19/2010-380 zo 16. septembra 2020

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2Cb/19/2010-380 zo 16. septembra 2020 m e n í tak, že návrh H. E. B. na pripustenie zmeny strany sporu na strane žalobcu z a m i e t a .

II. Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dolný Kubín (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením č. k. 2Cb/19/2010-380 zo 16. septembra 2020 rozhodol, že v konaní pokračuje s právnym nástupcom žalobcu H. E. B., bytom O. O... R. XXXX/XX. V odôvodnení uznesenia súd prvej inštancie poukázal na ustanovenie § 60 a § 64 CSP a uviedol, že v priebehu predmetného konania došlo k zániku pôvodného žalobcu, obchodnej spoločnosti REKOSTAVEX, s.r.o. a to výmazom z obchodného registra na základe uznesenia Okresného súdu Žilina sp. zn. 26CbR/192/2015 zo dňa 3. augusta 2016, ktorým bola táto obchodná spoločnosť zrušená bez likvidácie, t. j. bez právneho nástupcu. Konštatoval, že z podaní H. E. B. zo dňa 20. mája 2015, 8. februára 2016 a 8. júna 2016 ako aj z podania zo dňa 2. septembra 2020 vyplýva, že v predmetnom konaní došlo k postúpeniu pohľadávky, ktorá je predmetom sporu, aj s príslušenstvom na H. E. B. dňa 25. februára 2011. Uviedol, že túto skutočnosť potvrdzuje aj podanie žalovaného zo dňa 24. mája 2016. Keďže však pôvodný žalobca zanikol bez právneho nástupcu, nemohol súd rozhodovať o zmene subjektov podľa § 80 CSP, tak ako to navrhol H. E. B., nakoľko postupovať podľa tohto ustanovenia možno len v tých prípadoch, kedy nedošlo k strate procesnej subjektivity. Vychádzajúc z uvedeného a s poukazom na § 64 CSP súd prvej inštancie rozhodol, že v konaní bude pokračovať s právnym nástupcom pôvodného žalobcu, t. j. H. E. B.

2. Proti tomuto uzneseniu podal dovolanie generálny prokurátor (ďalej aj „dovolanie GP“), navrhujúc napadnuté uznesenie zrušiť. Uviedol, že potreba zrušiť toto rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. Generálny prokurátor v dovolaní zdôraznil, že H. E. B. nie je univerzálnym právnym nástupcom pôvodného žalobcu, ktorý zanikol bez univerzálného právneho nástupcu. Uviedol, že súd procesne zohľadní singulárnu sukcesiu (postúpenie žalovanej pohľadávky) tak, že rozhodne postupom podľa § 80 CSP o zmene procesnej strany. Zdôraznil však, že v príslušnej inštancii možno takéto rozhodnutie vydať najneskôr do vydania rozhodnutia, ktorým sa konanie v tejto inštancii končí. Konštatoval, že predpoklady na aplikáciu ustanovenia § 64 CSP neboli splnené, lebo H. E. B. nie je univerzálnym právnym nástupcom pôvodného žalobcu, do práv pôvodného žalobcu nevstúpil „zánikom pôvodného žalobcu“, teda je zrejmé, že súd prvej inštancie nesprávne aplikoval ustanovenie § 64 CSP. Ďalej generálny prokurátor uviedol, že súd prvej inštancie mohol zohľadniť zmluvu o postúpení pohľadávky z 25. februára 2011 len postupom podľa § 80 CSP, avšak tak mohol urobiť najneskôr do zániku procesnej subjektivity pôvodného žalobcu, po tomto momente mohol nadobúdateľ pohľadávky (H. E. B.) uplatniť svoju pohľadávku na súde len novou žalobou. Zdôraznil, že aj ESLP pripúšťa zásah do konečného súdneho rozhodnutia, ako výnimku zo zásady právnej istoty, a zásady res iudicata, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy fundamentálnej chyby súdneho rozhodnutia. Uviedol, že ESLP chápe pojem „fundamentálna chyba“ pomerne úzko, musí ísť o pochybenie, ktoré má vplyv na integritu a verejnú reputáciu súdneho procesu. Fundamentálnou chybou nie je nesprávna interpretácia právneho predpisu v prípadoch, kedy na určitú otázku existujú viaceré právne názory. Výslovil názor, že vadu dovolaním napadnutého uznesenia je potrebné charakterizovať ako „fundamentálnu“, nakoľko nesprávnym procesom súdu došlo k otvoreniu už skončeného sporu. Záverom uviedol, že rozhodnutie napadnuté dovolaním generálneho prokurátora je procesným rozhodnutím, teda nie je rozhodnutím, ktorým sa determinujú civilné práva v zmysle čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, preto sa na toto rozhodnutie nevzťahuje v plnom rozsahu judikatúra ESLP o ochrane konečných súdnych rozhodnutí (princíp res iudicata).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací v zmysle ustanovenia § 35 CSP (ďalej aj „dovolací súd“ alebo „NS SR“) po zistení, že dovolanie generálneho prokurátora podal v zákonom stanovenej lehote (ust. § 461 CSP) oprávnený subjekt na základe podnetu žalovaného ako strany sporu, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (ust. § 464 CSP v spojení s ust. § 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie GP je prípustné aj dôvodné.

4. Podľa ustanovenia § 458 ods. 1 CSP, proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

5. Podľa ustanovenia 458 ods. 2 CSP, dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

6. Dovolanie GP je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý bol do právnej úpravy civilného konania zavedený s účinnosťou od 1. júla 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex - Civilný sporový poriadok. Dovolanie GP nemožno stotožňovať s mimoriadnym dovolaním, upraveným v predtým platnom a účinnom Občianskom súdnom poriadku. Dovolanie generálneho prokurátora je postavené na dvoch zásadách, a to zásade subsidiarity k iným prostriedkom nápravy a zásade prísnej proporcionality medzi potrebou zrušiť rozhodnutie súdu a princípom právnej istoty (Števec, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kolektív: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha.

C. H. Beck).

7. Ústavný súd SR vo viacerých rozhodnutiach o sťažnostiach proti rozhodnutiam všeobecných súdov, vydaným do 30. júna 2016, vyjadril záver, podľa ktorého ochrana poskytovaná mimoriadnym opravným prostriedkom subjektu odlišného od účastníka konania (strany sporu) je prípustná len subsidiárne, t. j. len vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku „neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov, vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov) alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie (viď sp. zn. III. ÚS 331/2006, IV. ÚS 265/2014 a IV. ÚS 129/2013). Rozdielne rozhodovanie Ústavného súdu SR - vo vzťahu k mimoriadnemu opravnému prostriedku subjektu odlišného od účastníka konania - bolo zjednotené stanoviskom pléna Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 3/2015, z ktorého vyplýva nasledovný právny záver: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“. K rovnakému právnomu záveru dospel aj NS SR v prijatom stanovisku R 94/2015, z ktorého vyplýva nasledovné: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potencionálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie je treba odmietnuť“.

8. Podľa názoru dovolacieho súdu, stanoviská NS SR R 94/2015, ako aj pléna ÚS SR sp. zn. PL ÚS 3/2015 sú aktuálne aj po nadobudnutí účinnosti (dňom 1. júla 2016) novej právnej úpravy obsiahnutej v Civilnom sporovom poriadku. Nie je známy žiadny dôvod, prečo by predmetné právne závery, týkajúce sa zásady subsidiarity, ku ktorým do 30. júna 2016 - vo vzťahu k mimoriadnemu dovolaniu (ust. § 243e až § 243j OSP) - dospela judikatúra ESLP, Ústavného súdu SR a NS SR, sa neuplatňovali aj vo vzťahu k dovolaniu GP, upravenému v ust. § 458 až § 465 CSP, účinného od 1. júla 2016.

9. S prihliadnutím na doterajšiu judikatúru ESLP, ÚS SR, ako aj NS SR, dovolací súd je toho názoru, že v zmysle ustanovenia § 458 ods. 1 CSP generálny prokurátor - ak dospeje k záveru o existencii závažnej fundamentálnej procesnej vady - je oprávnený podať dovolanie GP vtedy, keď strana sporu nemohla predtým sama svojou procesnou aktivitou - v tomto prípade podaním odvolania - dosiahnuť nápravu procesnej vady alebo nesprávnosti a domôcť sa tak ochrany svojich práv. Dovolací súd poukazuje na nález sp. zn. III. ÚS 331/2006, v ktorom Ústavný súd SR vyjadril záver, podľa ktorého ochrana poskytovaná mimoriadnym opravným prostriedkom subjektu odlišného od účastníka konania je prípustná vtedy, ak osoba ktorá sa domáha podania takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, nemala k dispozícii zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov, vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov).

10. V posudzovanom prípade uznesením č. k. 2Cb/19/2010-380 zo 16. septembra 2020 súd prvej inštancie rozhodol, že pokračuje v konaní s právnym nástupcom žalobcu H. E. B., bytom O. O., I.. R. XXXX/XX. Uznesenia, proti ktorým CSP pripúšťa podať odvolanie ustanovuje § 357 CSP. Podanie odvolania, ako riadneho opravného prostriedku, proti uzneseniu súdu prvej inštancie o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom strany však prípustné nie je (§ 357 CSP). Keďže žalovaný (ako strana sporu) nemohol podať voči uzneseniu súdu prvej inštancie odvolanie ako riadny opravný prostriedok,

pretože mu to zákon (CSP) neumožňoval, nemohol využiť žiadny opravný prostriedok na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov. Nebol oprávnený podať ani dovolanie, pretože podľa § 419 CSP dovolaním možno napadnúť len rozhodnutie odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania GP v zmysle ustanovenia § 458 ods. 1 CSP je preto daná. Následne sa dovolací súd zaoberal posudzovaním (ne)dôvodnosti dovolania generálneho prokurátora. Zisťoval, či generálny prokurátor napadnuté právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie a konanie, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok také závažné porušenie práva a či potreba zrušiť prípadne zmeniť napadnuté rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (ust. § 458 ods. 2 CSP). Podľa názoru generálneho prokurátora uznesením súdu prvej inštancie č. k. 2Cb/19/2010-380 zo 16. septembra 2020 bolo porušené právo žalovaného na spravodlivý proces, keď vydaním napadnutého uznesenia nastala neželaná a zákonom nepredpokladaná situácia akéhosi pomyselného „oživenia“ už skončeného sporu. Otvorenie skončeného sporu inak ako cestou zákonom predpísaného opravného prostriedku a v súlade s princípmi práva na spravodlivý proces predstavuje podľa GP porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces.

11. Z obsahu spisu vyplýva, že Ústavný súd SR nálezom č. k. III. ÚS 47/2020-44 z 9. júla 2020 okrem iného prikázal Okresnému súdu Dolný Kubín vo veci vedenej pod sp. zn. 2Cb/19/2010 konať bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd v odôvodnení nálezu (odsek 41) poukázal na viaceré podania H. E. B. a v súvislosti s nimi v odseku 45 nálezu konštatoval, že sťažovateľ (H. E. B.) na svoje podania nedostal žiadnu odpoveď a okresnému súdu uložil povinnosť o jeho podaniach konať a aj rozhodnúť. Nepochybne v zmysle zásady, že o každom návrhu je súd povinný rozhodnúť. Pritom ústavný súd konštatoval, že v tomto smere rozhodnutie o zastavení konania netvorí prekážku v ďalšom procese, teda nebráni v tom, aby súd rozhodol o podaniach H. E. B. Následne H. E. B., na základe uznesenia Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2Cb/19/2010-351 z 20. júla 2020 upresnil svoje predchádzajúce podania podaním zo dňa 2. septembra 2020 tak, že žiadal, aby súd pripustil, aby z konania vystúpil žalovaný (správne žalobca - poznámka dovolacieho súdu) REKOSTAVEX, s.r.o. so sídlom v Zákamennom 709, IČO: 36 376 469 a na jeho miesto, aby do konania vstúpil H. E. B., nar. XX. R. XXXX, bytom I. R. XXXX/XX, O. O.. Keďže ústavný súd uložil súdu prvej inštancie povinnosť konať o podaniach H. E. B. a súd prvej inštancie dospel k záveru, že pôvodný žalobca zanikol bez právneho nástupcu, z dôvodu ktorého nemohol jeho návrhu vyhovieť a pripustiť, aby z konania vystúpil pôvodný oprávnený, ktorý v priebehu konania stratil procesnú subjektivitu (§ 61 CSP) a na jeho miesto nastúpil nový oprávnený, mal návrh H. E. B. na zmenu sporových strán podľa § 80 CSP zamietnuť. Dovolací súd názor súdu prvej inštancie, že za situácie, že pôvodný žalobca je vymazaný z obchodného registra bez právneho nástupcu nemožno vyhovieť návrhu na zmenu strany sporu na strane žalobcu, teda nie je možné, aby H. E. B. nastúpil na miesto niekoho, kto stratil procesnú subjektivitu, považuje za správny. Zjednodušene povedané, niet subjektu za ktorý by bolo možné H. E. B. zameniť. Súd prvej inštancie potom pochybil, keď nerozhodol o návrhu podanom H. E. B. a rozhodol podľa § 64 CSP o tom, že bude v konaní pokračovať s právnym nástupcom pôvodného žalobcu H. E. B., navyše po tom, čo bolo konanie uznesením Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2Cb/19/2010-290 z 15. decembra 2016 právoplatne zastavené. Právoplatnosť je vlastnosť súdneho rozhodnutia, ktorá spôsobuje záväznosť a zásadnú nezmeniteľnosť rozhodnutia. Formálna stránka právoplatnosti znamená, že momentom právoplatnosti rozhodnutia sa civilné sporové konanie (základné, nachádzacie) končí, pričom nemusí ísť o rozhodnutie meritorne. Formálna právoplatnosť teda indikuje to, že rozhodnutie je konečné. Materiálna stránka právoplatnosti súdnych rozhodnutí sa prejavuje jednak ako záväznosť rozhodnutia pre definovaný okruh subjektov a jednak ako nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia. Dovolací súd je zhodne s generálnym prokurátorom názoru, že proces, ktorý sa raz právoplatne skončil môže byť „otvorený“ len na základe zákonom predpokladaného mimoriadneho opravného prostriedku (dovolanie, obnova konania) o prípad ktorý nejde v prejednávanej právnej veci. Nesprávnym procesným postupom súdu došlo k „otvoreniu“ už skončeného sporu. Aj podľa názoru dovolacieho súdu „otvorenie“ skončeného sporu inak ako cestou zákonom predpísaného opravného prostriedku a v súlade s princípmi práva na spravodlivý proces treba považovať za závažnú fundamentálnu procesnú vadu konania. Dovolací súd súhlasí s názorom generálneho prokurátora, že je potrebné uplatniť test proporcionality medzi záujmom na nezmeniteľnosti konečného súdneho rozhodnutia (na jednej strane) a legitímnym cieľom zásahu (potrebou nápravy

fundamentálnej chyby na druhej strane). Dovolací súd dospel k záveru, že zmena právoplatného uznesenia súdu prvej inštancie o pokračovaní v konaní s právnym nástupcom žalobcu cez dovolanie generálneho prokurátora (ako jediný možný prostriedok nápravy, ktorý mal žalovaný k dispozícii) v preskúmvanej veci prevažuje nad jeho „nedotknuteľnosťou“, pretože cieľom zmeny právoplatného uznesenia súdu prvej inštancie zo 16. septembra 2020 je odstrániť závažnú procesnú vadu, ktorá vyústila do toho, že sa žalovaný ocitol v situácii, kedy je voči nemu opätovne vedený spor, ktorý sa už raz právoplatne skončil. Dovolací súd je toho názoru, že pokiaľ Okresný súd Dolný Kubín začal opätovne konať v právoplatne skončenej veci, bol porušený princíp právnej istoty žalovaného.

12. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd podľa § 464 a § 449 ods. 3 CSP napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie zmenil spôsobom vo výroku uvedeným.

13. Dovolací súd v súlade s článkom 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku zakotvujúcim procesnú ekonomiu nepriznal v konaní úspešnému žalovanému náhradu trov dovolacieho konania (§ 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP), keďže mu podľa obsahu spisu preukázateľne žiadne trovy nevznikli (k uvedenému porovnaj uznesenie NS SR z 28. februára 2018 sp. zn. 7Cdo/14/2018).

14. Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.